

Sygn. akt: I C 730/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 sierpnia 2022 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Barbara Przybylska
Protokolant:	Monika Atałał

po rozpoznaniu w dniu 23 sierpnia 2022 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa B. Z.

przeciwko Skarbowi Państwie - Ministrowi Sprawiedliwości

o odszkodowanie

1. oddała powództwo
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu
3. przyznaje adwokat M. U. od Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 295,20 (dwieście dziewięćdziesiąt pięć i 20/100) złotych tytułem kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu

SSO Barbara Przybylska

Sygn. akt I C 730/20

UZASADNIENIE

Powód B. Z. w pozwie wniesionym w dniu 10 grudnia 2020 roku wniósł o zasądzenie kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za bezprawne działanie pozwanego związane z warunkami pobytu powoda w Zakładzie (...) w Z. oraz zasądzenie kwoty 20.000 zł na wskazany cel społeczny tj. Fundację (...) w W. za bezprawne działanie pozwanego związane z warunkami pobytu w Zakładzie Karnym Z..

Wyjaśnił, że podczas pobytu w jednostce penitencjarnej pozwanego zmuszany był do nieodpłatnej pracy w wymiarze powyżej 90 h miesięcznie; doszło do braku poszanowania jego godności, prywatności, prawa do intymności oraz prawa do 8 godzin snu poprzez wchodzenie przez funkcjonariuszy placówki do toalety bez pukania oraz hałasowanie (np. trzaskanie drzwiami) przez funkcjonariuszy uniemożliwiając powodowi sen. Nadto powód wskazał, że w trakcie pobytu był osadzony na 13-to osobowej celi mieszkalnej, a później na 11-to osobowej. W tym okresie istniała możliwość posiadania tylko dwóch małych czajników, dla tak dużej liczby osadzonych, co powodowało nadmierną eksploatację czajnika powoda, co więcej sale nie zapewniały odpowiedniego metrażu i były przeludnione co prowadziło do częstych konfliktów między osadzonymi i źle wpływało na psychikę powoda; dodatkowo wskazał, że nie było możliwości

posiadania lampki nocnej a wyżywienie w okresie jego pobytu u pozwanego nie spełniało norm wyżywienia (...). Podniósł, iż przebywanie w takich warunkach prowadziło do naruszenia jego godności.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa w całości i zasądzenia od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Zakwestionował istnienie przesłanek uzasadniających roszczenie powoda, tak co do zasady, jak i wysokości (odpowiedź na pozew k.20 i nast., pismo procesowe z 24 maja 2021 roku k.481 i nast.).

Sąd ustalił:

Powód odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Z. w okresie od dnia 12 marca 2019 roku do dnia 18 marca 2020 roku. powód zakwaterowany był w celach:

- w celi nr 12 w pawilonie mieszkalnym nr (...) (...) w okresie od dnia 12 marca 2019 roku do dnia 26 listopada 2019 roku, przeznaczonej dla 13 skazanych, o powierzchni 40,3 m² – powierzchnia przypadająca na jednego skazanego to 3,10 m²;

- w celi nr 4 w pawilonie mieszkalnym nr (...) (...) w okresie od dnia 26 listopada 2019 roku do dnia 18 marca 2020 roku przeznaczonej dla 11 skazanych, o powierzchni 33,06 m², powierzchnia przypadająca dla jednego skazanego to 3,00 m². wszystkie cele w Zakładzie Karnym w Z. spełniają kodeksową normę 3 m² na jednego osadzonego (k.46).

Zakład Karny w Z. jest jednostką typu półotwartego – cele mieszkalne są otwarte przez całą dobę, natomiast pawilony mieszkalne są zamykane na noc i w porze obiadu. Skazani mogą swobodnie poruszać się po terenie całego zakładu, korzystać z umieszczonych na terenie jednostki boisk sportowych, świetlicy, biblioteki. Palenie tytoniu jest dopuszczalne w specjalnie przeznaczonych do tego celu palarniach. Każdy osadzony ma zapewnione normatywne minimum 3 m² powierzchni mieszkalnej, własne łóżko, miejsce do siedzenia, szafkę i miejsc przy stole. W celach zamontowane jest oświetlenie jarzeniowe, natężenie oświetlenia jest zgodne z wymaganiami prawnymi. Regulamin nie przewiduje możliwości posiadania lampek nocnych. W celi mieszkalnej mogą znajdować się 2 czajniki. Powód dysponował własnym czajnikiem, który używany był także przez innych osadzonych, ci z kolei nie byli zainteresowani zakupem własnego.

Wyżywienie osadzonych w Zakładzie Karnym w Z., regulowane na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 lutego 2016 roku, jest restrykcyjnie przestrzegane - dla wszystkich rodzajów diet, w tym diety lekkostrawnej (...). Jadłospisy na dany dzień są każdorazowo wywieszane w pawilonie mieszkalnym. Podstawa takiej diety jest zawartość białka między 10-15 %, węglowodanów do 65 %, tłuszczy do 30 %, kaloryczność dobowych posiłków wynosi nie mniej niż 2.600 kcal, z kolei minimalna stawka dobowy wyniosła 4.80 zł. W okresie pobytu powoda w zakładzie wszystkie posiłki spełniały powyższe normy.

W pozwanej jednostce penitencjarnej, celem zapewnienia porządku oraz bezpieczeństwa skazanym przeprowadza się, z poszanowaniem godności osobistej osadzonych, kontrole. Po apelu wieczornym przeprowadza się w nieregularnych odstępach czasu (nie rzadziej niż co 2 godziny) kontrole w celach mieszkalnych poprzez otwarcie drzwi każdej celi mieszkalnej i zajrzenie do jej wnętrza. Funkcjonariusze są instruowani, aby nie trzaskać drzwiami, gdyż zachowanie takie może zostać uznane jako prowokacyjne. W trakcie kontroli sprawdzane są również kabiny, w których osadzeni załatwiają swoje potrzeby fizjologiczne. Kontrola przeprowadzana jest przez funkcjonariuszy tej samej płci, bez udziału osób postronnych. Przed wejściem do kabiny puka się do drzwi i uchyla je mimo tego, że skazany odpowie – aby zapobiec np. zażywaniu narkotyków czy zachowań autoagresywnych ze strony osadzonych. W przypadku powoda przez cały roczny okres pobytu kontrole w toalecie spotkały go kilkanaście razy (wg pozwu – 2 razy).

W dniu 18 marca 2019 roku powód napisał prośbę o zatrudnienie nieodpłatne na terenie zakładu. W dniu 30 kwietnia 2019 roku został zatrudniony nieodpłatnie w charakterze pracownika gospodarczego/pracownika fizycznego. W tym samym dniu podpisał oświadczenie, że wyraża zgodę na nieodpłatne zatrudnienie przy pracach na rzecz Zakładu

Karnego w Z.. Następnie w dniu 2 maja 2019 roku powód odmówił wykonywania pracy w pawilonie mieszkalnym, w którym był zakwaterowany, wobec czego w dniu 6 maja 2019 roku został wycofany z zatrudnienia. W dniu 17 czerwca 2019 roku powód ponownie napisał prośbę o pracę nieodpłatną na terenie placówki. Ponownie został więc skierowany do zatrudnienia nieodpłatnego w charakterze pracownika fizycznego w dniu 30 lipca 2019 roku w wymiarze 6/8 etatu. 11 lutego 2020 roku powód został zatrudniony odpłatnie w wymiarze 6/8 etatu w charakterze elektryka. W dniu 18 marca 2020 roku za naruszenie ustalonego w zakładzie karnym porządku powód został wycofany z zatrudnienia i przetransportowany do jednostki penitencjarnej typu zamkniętego. Każdorazowo powód składał dodatkowo oświadczenia o zgodzie na nieodpłatne zatrudnienie w trybie art. 123a § 2 kkw. Choć treść tego przepisu nie była powołana w oświadczeniu pisemnym, to powód był w pełni świadomy znaczenia i skutków tego oświadczenia, jak i ilości rzeczywiście wykorzystanego czasu pracy, miał też możliwość każdorazowej rezygnacji, z czego zdarzało mu się zresztą wcześniej korzystać, kiedy warunki zatrudnienia mu nie odpowiadały. Zatrudnienie nieodpłatne obejmowało 6/8 etatu (czyli wymiar 6 godzin dziennie), co miesiąc także podpisywał karty pracy określające ilość przepracowanych godzin (k. 514-516). Licząc na zatrudnienie odpłatne świadomie godził się na takie zatrudnienie i przez kilka miesięcy je wykonywał. Wcześniej zresztą (lata 2015 i 2016) długi okres pracował na tych samych zasadach w ZK w W. (k. 512), Powód w okresie od sierpnia 2019 do stycznia 2020r. co miesiąc pracował ponad 100 godzin (zaświadczenie k. 8, karty pracy k. 514-516) , świadomie akceptował takie warunki i nie zgłaszał zastrzeżeń ani rezygnacji, ostatecznie uzyskał zamierzony cel – odpłatne zatrudnienie.

Każdy osadzony w Zakładzie Karnym w Z. ma możliwość zgłoszenia się do funkcjonariusza pełniącego służbę na stanowisku psychologa. W trakcie pobytu powoda w zakładzie psycholog kilkakrotnie przeprowadzał z nim rozmowę , w trakcie tych powód nie zgłosił żadnych problemów natury psychologicznej, a także negował występowanie sytuacji konfliktowych w współosadzonymi.

Ustaleń w zakresie stanu faktycznego przyjętego za podstawę przeprowadzonych rozważań sąd dokonał zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c., uwzględniając niemal w całości inicjatywę dowodową stron. Jedyne wnioski powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. O. został pominięty – z uwagi na zgon świadka. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia była informacja, czy powód pracował z p. P. – przedmiotem zarzutu była jedynie praca ponadwymiarowa.

Zeznania świadków składały się spójnie na obraz warunków panujących w areszcie i okoliczności pobytu w nim powoda. Także zeznania świadka M. H. wskazują na rutynowe kontrole, zaś kwestia diety , porównywanej do diety szpitalnej, nie podważa zeznań pozostałych świadków.

Sąd nie dał wiary powodowi o braku jego świadomej zgody na zatrudnienie nieodpłatne w wymiarze ponad 90 godzin –w sytuacji, gdy powód miał już wcześniejsze doświadczenia z taką pracą, a wykonując ją przez kilka miesięcy z potwierdzaniem ilości przepracowanych godzin oraz mając świadomość, że zatrudnienie obejmuje 6/8 etatu w żadnym zakresie nie podważał swej zgody, jego twierdzenia o braku świadomej zgody nie są wiarygodne.

Nie znajdują poparcia zarzuty dotyczące wadliwej diety – dołączone dokumenty (jadłospisy), jak i zeznania świadków P. D. (k. 552), W. R. (k. 576) wskazują, że parametry kaloryczności zostały zachowane, a podnoszone przez powoda wątpliwości (niepoparte innymi dowodami) zostały logicznie wyjaśnione w zeznaniach świadków.

Sąd zważył:

Swe żądanie powód określił jako zadośćuczynienie za doznane krzywdy. Okoliczności podnoszone przez powoda jako podstawa faktyczna żądania powoływane naruszenie dóbr osobistych oraz niematerialny charakter szkody jako podstawę żądania nakazują przyjąć art. 24 § 1 kc w zw. z art. 448 kc. W myśl tych przepisów ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznana krzywdę.

W przypadku roszczeń opartych na art. 23 i 24 k.c. w związku z art. 448 k.c., dających podstawy do żądania zadośćuczynienia, przesłanką odpowiedzialności Skarbu Państwa na gruncie w/w przepisów jest: a) wystąpienie

szkody, przez którą należy rozumieć zarówno uszczerbek o charakterze majątkowym, jak i niemajątkowym (krzywda), b) bezprawność rozumiana jako niezgodne z prawem działanie bądź zaniechanie oraz c) istnienie związku przyczynowego między określonym zachowaniem a szkodą. Zgodnie z ogólną regułą dowodową, wyrażoną w art. 6 k.c., powinność wykazania w/w przesłanek odpowiedzialności pozwanej spoczywała na powodzie. Powód nie udowodnił, by podczas jego pobytu w pozwanej jednostce doznał jakiegokolwiek krzywdy, mogącej wynikać z bezprawnego działania jej funkcjonariuszy i to w kategoriach adekwatnej przyczynowości. Ze zgodnych w tym zakresie zeznań wszystkich świadków wynika, że warunki bytowe w jakich przebywał były zgodne z obowiązującymi Rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 lutego 2016 roku (wyżywienie osadzonych), z dnia 21 grudnia 2016 roku (regulamin organizacyjny – porządkowy wykonywania kary pozbawienia wolności), z dnia 17 października 2016 roku (sposoby ochrony), Polską Normą PN-ISO 9836 (obmiar o obliczenia pomieszczeń) czy też art. Kodeksu karnego wykonawczego (w zakresie pracy nieodpłatnej). Powód był traktowany standardowo przez funkcjonariuszy aresztu, nie doznawał z ich strony żadnych negatywnych zachowań i nie zgłaszał żadnych skarg w tym zakresie. Roszczenia powoda wynikać miały wyłącznie z samych warunków i zasad panujących w zakładzie, dotyczących w równym stopniu wszystkich osadzonych, a które powód niesłusznie odbierał jako naruszające jego godność. Powód nigdy nie był umieszczony w celi o zaniżonym metrażu. W każdej z dwóch cel, w których dotychczas przebywał, każdy osadzony miał zapewnione normatywne minimum 3m² powierzchni mieszkalnej. Liczebność cel zawsze była dostosowana do ich powierzchni i z materiału dowodowego wynika, że nie przekraczano w nich dopuszczalnego stanu jednocześnie osadzonych. Cele mieszkalne wyposażone były standardowo i spełniały w tym zakresie normatywne minima. Niedogodności takie, jak kontrole przeprowadzane przez funkcjonariuszy po wieczornym alercie (również w trakcie korzystania z toalety), posiadanie dwóch czajników w jednej sali, brak posiadania lampki nocnej, czy też rotacja osadzonych i wywołany tym dyskomfort psychiczny stanowiły oczywisty i zgodny z przepisami element ograniczenia praw i możliwości osoby osadzonej. Zarzuty te nie dotyczą bezprawności działań lub zaniechań administracji zakładu, lecz prezentują subiektywnie odczuwany dyskomfort wynikający z konieczności dzielenia mieszkania z kilkoma innymi osobami i przestrzegania obowiązku określonego zachowania.

dieta

W tych okolicznościach zdaniem Sądu, warunki jakie strona pozwana winna zapewnić powodowi w ramach osadzenia zostały spełnione. Zauważyć należy, że powód miał możliwość składania wniosków lub skarg na warunki socjalno-bytowe, jednakże z materiału dowodowego wynika, iż z uprawnienia tego nie korzystał.

Osadzenie skazanego w opisanych w stanie faktycznym warunkach było zgodne z prawem, a powód nie udowodnił bezprawnego zachowania strony pozwanej, które prowadziłyby do większego ograniczenia jego praw powoda i godności, niż wynika to z zadań ochronnych i celu stosowania kary w postaci pozbawienia wolności.

O naruszeniu godności skazanego można mówić wtedy gdy cierpienia i upokorzenie przekraczają konieczny element cierpienia wpisanego w odbywanie kary pozbawienia wolności, zwłaszcza przy bierności zakładu karnego, który nie dba o poprawę warunków odbywania kary i godzi się na przepełnienie cel, nie dba o zwiększenie ich ilości, o remonty, o polepszenie warunków racjonalnych, żywieniowych, czy wreszcie kulturalnych. Takiego zaś zachowania nie można było przypisać pozwanemu, który podejmował wszelkie możliwe działania by zagwarantować osobom pozbawionym wolności jak najlepsze warunki odbywania kary, co zresztą częściowo potwierdzają zeznania powoda. Poziom dolegliwości powoda związany z ograniczeniami wynikającymi z istoty pozbawienia wolności, bez zamierzenia by go przez to poniżyć i upokorzyć nie prowadził zatem do poniżającego traktowania jego osoby. Ocena czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego nie może być dokonywana według miary indywidualnej wrażliwości osoby, która czuje się dotknięta określonym zachowaniem, czy działaniem innej osoby. Powód nie udowodnił, aby wystąpiło bezprawne zachowanie strony pozwanej, które prowadziłyby do większego ograniczenia praw powoda i jego godności niż wynika to z zadań ochronnych i celu zastosowania wobec powoda kary w postaci pozbawienia wolności. Powód jako osoba przebywająca w warunkach izolacji więziennej musi zdawać sobie sprawę z ograniczeń i dolegliwości, jakie się z tym wiążą.

Mając powyższe ustalenia i rozważania na uwadze, Sąd uznał, że warunki, w jakich przebywał powód w pozwanej jednostce nie naruszały w bezprawny sposób żadnego z przynależnych mu dóbr osobistych i oddalił powództwo.

O kosztach orzeczono na zasadzie art. 98 k.p.c., zasądzając od powoda na rzecz pozwanego koszty zastępstwa procesowego, obliczone na podstawie § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie

O kosztach pomocy prawnej świadczonej z urzędu orzeczono na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 4 ust. 1 i 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez SP kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

.

.